

KWALITEITSCRITERIA WANDELPLATFORM-LAW®

In 1999 heeft de Stichting Wandelplatform-LAW een project 'Kwaliteitsmeting LAW's' uitgevoerd met het doel: "het ontwikkelen van een instrument waarmee de basiskwaliteiten van een Lange-Afstand-Wandelpad in beeld kunnen worden gebracht, teneinde uitspraken te kunnen doen over eventueel wettelijke verbeteringen in de routetracering."

De uitkomsten van dit project hebben mede geleid tot het opstellen van dit document, waarin de diverse elementen die in hoge mate de kwaliteit van een route bepalen, zijn opgenomen en worden toegelicht.

I. Kwaliteitscriteria

Als aan de basisvoorwaarden voor een lange-afstand-wandelroute is voldaan, wordt de kwaliteit ervan mede bepaald door een drietal factoren, te weten:

- A. Routekwaliteit,
- B. Omgevingskwaliteit en
- C. Voorzieningskwaliteit.

De diverse beoordelingselementen zijn niet bedoeld om routes naast elkaar te leggen en ze daarna hoger of lager te beoordelen. Ze zijn veeleer bedoeld om de betrokken organisaties en padwerkgroepen een instrument aan te reiken om tot een optimaal lange-afstand-wandelpad te komen.

A. Routekwaliteit

De routekwaliteit van een pad wordt bepaald door de fysieke eigenschappen van de route die wordt gevolgd en die in hoge mate de wandelaar een gevoel van veiligheid en welzijn geven. Zo wordt een route als goed beoordeeld als deze

1. een onverharde ondergrond bezit,
2. exclusief voor wandelaars is,
3. verkeersveilig is,
4. barrière- en doorsnijdingsarm is,
5. verkeerssluw is en
6. goed begaanbaar is.

1. Aandeel onverhard

In grote delen van Nederland, zijn onverharde paden helaas schaars en de daar wel aanwezige onverharde paden zijn soms niet toegankelijk voor wandelaars. Naarmate het aandeel onverharde wegen in de LAW-route toeneemt, is

de kwaliteitsbeleving van de route groter. Het wandelen over onverharde paden wordt door veel wandelaars als een van de meest belangrijke kwaliteitsaspecten gezien.

2. Exclusiviteit voor wandelaars

Naarmate er minder verkeersdeelnemers gebruik maken van de wegen en paden op de LAW-route stijgt de belevingswaarde. De exclusiviteit lijkt voor LAW-wandelaars een belangrijk kwaliteitsaspect.

Bij gebruik van een zandweg in de route wordt dit beoordeeld als exclusief voor wandelaars, al rijdt er wellicht wel eens een auto of fietser. Bij gebruik van een fietspad met een eigen tracé wordt dit als kwalitatief minder ervaren. Voor utilitaire fietspaden en fietsstroken langs verharde wegen wordt het medegebruik als wandelaar gezien als medegebruik van een weg voor overig verkeer en laag gewaardeerd.

3. Verkeersveiligheid

Naarmate het aantal verkeersonveilige situaties waarmee de wandelaar van een LAW kan worden geconfronteerd geringer is, is de (potentiële) belevingswaarde groter. Daarbij wordt gekeken naar het aantal situaties op de trajectroute waarbij wandelaars drukke wegen of spoorwegen moeten oversteken zonder aanwezigheid van adequate voorzieningen en naar het aandeel in km's van de trajectroute waarbij drukke wegen/fietspaden worden gevolgd en dit voor de wandelaar een verhoogd risico met zich meebrengt.

4. Barrière- en doorsnijdingsarm

Naarmate een lange-afstand-wandelroute minder wordt doorsneden door grootschalige infrastructurele werken en industriële complexen zal de route positiever worden beoordeeld.

Enerzijds doordat de wandelaar een barrière of doorsnijding als knelpunt ervaart met een hoog risicofactor (ongeval), anderzijds omdat dit visueel als hinderlijk worden ervaren: een barrière in de belevingswereld van de wandelaar.

5. Verkeerssluwte

Of een wandelaar nu bezig is met zijn omgeving of met zijn gedachten, zodra hij daarin gestoord wordt door andere verkeersdeelnemers, zal zijn beleving en rust worden onderbroken, omdat deze zijn aandacht opeisen. De ontspanning wordt dus beïnvloed door de verkeersintensiteit.

6. Begaanbaarheid

Hoewel dit kwaliteitscriterium bij het gros van de wandelaars de minste invloed heeft op de kwaliteitsbeleving van de route, mag het niet onderschat worden. Met name voor de wat oudere lange-afstandloper. Het ontbreken van overstapjes, ongemaaide schouwpaden, door braamstruiken overwoekerde bospaadjes en door bereklauw en brandnetel versperde bermen, doet bij de wat oudere lange-afstandloper de waardering voor de routeontwerper en – onderhoudman/vrouw sterk dalen.

B. Omgevingskwaliteit

Naast de aspecten die de routekwaliteit bepalen is de kwaliteit van een pad sterk afhankelijk van de omgeving waar het doorheen loopt. De omgevingskwaliteit wordt bepaald door de landschappelijke en culturele aantrekkelijkheid en de variatie daarvan, die de wandelaar ervaart. De omgevingskwaliteit wordt als positief ervaren, wanneer er sprake is van

7. variatie naar landschap en landgebruik,
  8. natuurlijke stilte
  9. erkende landschappelijke kwaliteit en
  10. gebiedseigenheid
- en/of
11. beschermde stads- en dorpsgezichten,
  12. bezienswaardige monumenten en
  13. culturele (wereld)erfgoederen.

7. Variatie naar landschap en landgebruik

Het blijkt dat landschappelijke aantrekkelijkheid niet voorbehouden is aan één of enkele landschapstypen. Met name reliëfbeleving, afwisseling van landschapstype en landgebruik op of om de lange-afstand-wandelroute heeft een positieve invloed op de belevingswaarde ervan. Vooral de openheid van het landschap speelt een belangrijke rol en vormt een goede indicator voor de belevingswaarde van wandelaars. Veel mensen zien op tegen het wandelen over paden in open landschap met eindeloze vergezichten. Over het algemeen worden besloten landschappen gekenmerkt door meer variatie in landgebruik. Bovendien leveren ze voor wandelaars voortdurend nieuwe, verrassende doorkijkjes op, hetgeen de aantrekkelijkheid ervan verhoogt.

Stedelijk gebied (bebouwde kom) vormt een aparte categorie. Hoewel wandelen binnen de bebouwde kom vanuit het oogpunt van landschappelijke aantrekkelijkheid minder gunstig scoort, is het vanuit het gezichtsveld van landschappelijke variatie wel aantrekkelijk. De wandelaar loopt redelijk besloten en er is van alles te zien. Zeker voor wandelroutes door open landschappen kunnen (historische) dorpen en steden van tijd tot tijd een welkome afwisseling vormen.

8. Natuurlijke stilte

Een lage geluidsbelasting vergroot de belevingswaarde. Wandelen door stedelijke gebieden betekent dikwijls enige geluidsoverlast. Vooral wegen zorgen voor de nodige geluidshinder, omdat het autoverkeer intensief is en het geluid ver draagt.

Snelwegen en hoofdwegen zorgen voor de meeste overlast, lokale wegen voor de minste. De overlast is afhankelijk van de afstand tot de geluidsbron. Hoe verder van de bron, des te minder de geluidsoverlast.

9. Erkende landschappelijke kwaliteit

Het betreft de routes die liggen in gebieden die zijn aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur of liggen in recreatief-toeristische gebieden of andere gebieden met erkende landschappelijke kwaliteit.

10. Gebiedseigenheid

Naarmate een LAW-route meer laat zien van de meest karakteristieke elementen die de identiteit van het doorgekruiste gebied (de gebiedseigenheid) bepalen, heeft de route een hogere belevingswaarde voor de wandelaar. Elke route en elk gebied heeft zijn eigen kenmerken, hetgeen gebieden onderling moeilijk vergelijkbaar maakt. Wat belangrijk is voor een wandelroute is dat deze zoveel mogelijk landschapselementen bevat die wandelaars verwachten aan te treffen in het gebied waardoor gewandeld wordt. Zo werden hoogteverschillen en het aantal kastelen/buitens als belangrijke aspecten gekozen voor het Trekvogelpad op de Utrechtse Heuvelrug. Voor het Lingepad waren dit het aantal riviergezichten en zicht op fruitteelt. Wandelaars die in het Groene Hart gaan wandelen hopen waarschijnlijk op veel paden tussen weilanden, op veel kades langs sloten en op veel molens.

11. Beschermde stad- en dorpsgezichten

Het opnemen van een al- of niet beschermd stad- of dorpsgezicht in de route wordt door de wandelaar als positief gewaardeerd. Enerzijds door de variatie die in de wandeling wordt geboden en anderzijds door de culturele belevingswaarde die zo geboden wordt. Zo wordt de wandeling door Thorn, waar het Pelgrimspad 2 door voert, door de wandelaars zeer gewaardeerd.

12. Bezienswaardige monumenten

Om dezelfde redenen krijgt het opnemen van bezienswaardige (historische) monumenten in een wandelroute ook een hoge waardering. De vesting Bourtagne is een geliefde pleisterplaats bij de wandelaars van het Noaberpad. En het Overijssels Havezatenpad is zelfs een aaneenschakeling van bezienswaardige monumenten.

13. culterele (wereld)erfgoederen

Uit de beide voorgaande punten blijkt reeds dat bij een kwalitatief goede wandelroute de omgevingskwaliteit niet alleen bepaald wordt door de criteria met betrekking tot de landschappelijke aantrekkelijkheid. Naast de reeds genoemde wordt het opnemen van culterele (wereld)erfgoederen ook positief gewaardeerd. Zo zijn de door het Waddengebied lopende routes van het Friese Kustpad en het Wad- en Wierdenpad, zeer gewaardeerde routes.

wandelaar wil hiervoor niet zo ver omlopen (kost extra tijd en is extra vermoeiend).

C. Voorzieningenkwaliteit

Voor de lange-afstand-wandelaar zijn voorzieningen op en langs de route van grote betekenis. Omdat de routemaker de plaatsing van deze voorzieningen niet rechtstreeks kan beïnvloeden, moet hij de nodige aandacht besteden aan het routeverloop. Het succes van zijn inspanning bepaalt mede de kwaliteit van het pad en de mate waarin de wandelaar gebruik kan maken van voorzieningen zoals

14. openbaar vervoer
15. overnachtingsgelegenheden en
16. rust en bevoorradingspunten.

14. Bereikbaarheid openbaar vervoer

Uit onderzoek blijkt dat naarmate een route, niet alleen bereikbaar is met het openbaar vervoer (trein, bus en treintaxi), maar tevens gemakkelijker (trein en lijnbus) de wandelaar dit kwalitatief positief beoordeelt. Belangrijk is dus het aantal locaties op de route die met openbaar vervoer bereikbaar zijn, met als extra onderscheid of dit dagelijks meer of minder dan één keer per uur mogelijk is. Bovendien is belangrijk of de locaties ook in het weekeinde goed bereikbaar zijn. De maximale bandbreedte hiervoor bedraagt 1 km vanaf de routelijn. Daarbuiten is niet aanvaardbaar voor de wandelaar.

15. Mogelijkheden om te overnachten

Naarmate de LAW-route meer mogelijkheden biedt om onderweg te overnachten verhoogt dit de gebruikswaarde en dus de kwaliteit. Van belang is niet alleen het aantal locaties voor overnachten met logies & ontbijt (= hotel, pension en overige L&O-verschaffers), maar tevens het aantal locaties voor kamperen (= toeristisch kamperen, natuurkamperen, kamperen bij de boer, paalkamperen) langs het traject. Voor de wandelaar blijkt een bandbreedte van 2 km vanaf de routelijn aanvaardbaar te zijn.

16. Mogelijkheden voor rust en bevoorrading

Voldoende mogelijkheden voor rust/verteren onderweg en voor bevoorrading verhoogt de gebruikswaarde en dus de kwaliteit van de route. De bandbreedte voor locaties met eet- en drinkgelegenheden en bevoorrading op de route is aanzienlijk kleiner (max. 500m). De